

เกณฑ์หลักสูตรการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 หลักสูตรการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ
- 1.2 Integrated Thai Traditional Medicine for Intermediate Care in Stroke Patient Curriculum

2. ชื่อประกาศนียบัตร

- 2.1 ประกาศนียบัตรการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ
- 2.2 Integrated Thai Traditional Medicine for Intermediate Care in Stroke Patient Certificate

3. ความเป็นมา / หลักการและเหตุผล

จากสภาวะสุขภาพของประชาชนที่เจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้น อุบัติเหตุจากจราจรสูงขึ้น จะเห็นได้ว่าโรคไม่ติดต่อเรื้อรังนี้ทำให้ประชาชนคนไทยเสียชีวิตถึงร้อยละ 75 ของการเสียชีวิตทั้งหมดประมาณ 72,000 คน/ปี ในจำนวนนี้พบว่า ร้อยละ 55 เป็นผู้เสียชีวิตที่มีอายุต่ำกว่า 70 ปี ซึ่งองค์การอนามัยโลกจัดว่า เป็นการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร และจากข้อมูลทะเบียนการเสียชีวิตของสำนักบริหารทะเบียน กระทรวงมหาดไทย พบว่า สาเหตุการเสียชีวิตของประชากรในช่วงอายุ 30-69 ปี โรคที่ทำให้ป่วยเสียชีวิตมากที่สุดคือ โรคหลอดเลือดสมอง จากสถิติ 33.4 ต่อแสนประชากร เพิ่มขึ้นเป็น 40.9 ต่อแสนประชากร และพบการเกิดความชุกของโรคที่ส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความบกพร่องทางกายและการเคลื่อนไหว มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

กระทรวงสาธารณสุขมีบทบาทในการพัฒนาระบบบริการสุขภาพของประเทศ มีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้ารับบริการสุขภาพได้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มาตรฐาน และมีธรรมาภิบาล โดยได้พัฒนาศักยภาพและส่งเสริมระบบการส่งต่อที่เชื่อมโยงบริการทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมภูมิ ทติยภูมิ ตติยภูมิ และศูนย์ความเชี่ยวชาญระดับสูงเข้าด้วยกัน ภายใต้หลักการ “เครือข่ายบริการที่ไร้รอยต่อ” และพัฒนาศักยภาพของสถานบริการในแต่ละระดับให้มีขีดความสามารถ และเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการวิชาการและระบบบริการที่ตอบสนองปัญหาสุขภาพที่สำคัญ และการดูแลระยะเปลี่ยนผ่านผู้ป่วยกึ่งเฉียบพลัน (Intermediate Care) ก็เป็นนโยบายสำคัญอีกด้านหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข โดยได้กำหนดให้สถานพยาบาลทุกระดับมีการดูแลผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care) ซึ่งเป็นระยะเปลี่ยนผ่านของผู้ป่วย (Transitional Care) ระหว่างหลังภาวะวิกฤติหรือเฉียบพลัน (Acute Conditions) และการดูแลที่บ้านหรือชุมชน โดยมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันระหว่างแพทย์ พยาบาล และสหวิชาชีพ เพื่อให้การดูแลผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care) เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในหน่วยบริการและในชุมชนซึ่งจะส่งผลให้ผู้ป่วยเหล่านี้สามารถเข้าถึงบริการฟื้นฟูสมรรถภาพได้อย่างต่อเนื่อง ลดภาวะแทรกซ้อน ลดความพิการ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองและกลับมาเป็นปกติได้ตามสมควร ไม่เป็นภาระแต่เป็นพลังสังคมต่อไป

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้เห็นความสำคัญและโอกาสในการที่จะนำการแพทย์แผนไทยให้เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาผู้ป่วยระยะกลาง(Intermediate Care) ในโรค/อาการที่การแพทย์แผนไทยมีศักยภาพสามารถดำเนินการได้อย่างโดดเด่น โดยในระยะเริ่มต้นมีแนวคิดที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง(Stroke) ได้มีการจัดทำแนวทางเวชปฏิบัติ (Clinical Practice Guideline : CPG) ด้านการแพทย์แผนไทย และการแพทย์แผนจีน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานทั้งในโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งโรงพยาบาลศูนย์/โรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลชุมชนที่มีความพร้อม ดังนั้นจึงนับได้ว่าแพทย์แผนไทยเป็นบุคลากรหนึ่งในทีมสหวิชาชีพที่มีความรู้ มีประสบการณ์ มีความพร้อม ที่จะมีส่วนร่วมการขับเคลื่อนนโยบายการดูแลรักษาผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care) ซึ่งเป็นระบบการดูแลรักษาที่มีเป้าหมายผู้ป่วยเป็นจุดศูนย์กลางตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขได้อีกทางหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น โรงพยาบาลวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ที่มีการจัดบริการเป็น Intermediate Care Ward ซึ่งดูแลผู้ป่วยระยะกลางที่พ้นภาวะวิกฤตและมีอาการคงที่ตั้งแต่ยังมีความผิดปกติของร่างกายบางส่วนอยู่ และมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Approach) เพื่อเพิ่มสมรรถนะร่างกาย จิตใจ ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และลดความพิการหรือภาวะทุพพลภาพ โดยมีการแบ่งโปรแกรมฟื้นฟูเป็น 2 โปรแกรม ตามระดับความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วย (Activity of Daily Living : ADL) ซึ่งกิจกรรมที่แพทย์แผนไทยให้บริการในฟื้นฟูผู้ป่วย ได้แก่ การนวด การประคบสมุนไพร การจ่ายยาสมุนไพร

โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกได้เริ่มมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน รวมถึงได้มีการจัดทำคู่มือแนวทางเวชปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยระยะกลาง(Intermediate Care) ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ในปี พ.ศ. 2564 ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงได้มีการจัดทำหลักสูตรฉบับนี้ขึ้นเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของแพทย์แผนไทยที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานบริการทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถให้บริการการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทยร่วมกับทีมสหวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับ และเป็นส่วนหนึ่งในทีมสหวิชาชีพ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงบริการด้านการแพทย์แผนไทยของผู้ป่วย

คำนิยาม

4.1 การดูแลระยะกลาง (Intermediate Care) หมายถึง การบริหารฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยระยะกลาง ที่มีอาการทางคลินิก ผ่านพ้นภาวะวิกฤติและมีอาการคงที่ แต่ยังคงมีความผิดปกติ ของร่างกายบางส่วนอยู่และมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรม ในชีวิตประจำวัน จำเป็นต้องได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทางกายโดยการแพทย์โดยทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary Approach) อย่างต่อเนื่องจนครบ 6 เดือน ตั้งแต่ใน โรงพยาบาลจนถึงชุมชน เพื่อเพิ่มสมรรถนะร่างกาย จิตใจ ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และลดความพิการหรือภาวะทุพพลภาพ รวมทั้งกลับสู่สังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ (คู่มือการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยระยะกลางสำหรับบุคลากรทางการแพทย์ตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ,กองบริหารการสาธารณสุข,2562)

4.2 โรคหลอดเลือดสมอง หมายถึง โรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) เป็นการหยุดการทำงานของสมองอย่างฉับพลัน โดยมีสาเหตุจากการรบกวนหลอดเลือดที่เลี้ยงสมอง โรคนี้อาจเกิดจากการขาดเลือดเฉพาะที่ของสมอง (Ischemic) ซึ่งมีสาเหตุจากภาวะหลอดเลือดมีลิ่มเลือด (Thrombosis) หรือภาวะมีสิ่งหลุดอุดตันหลอดเลือด (Embolism) หรืออาจเกิดจากตกเลือด (Hemorrhage) ในสมอง ผลจากภาวะดังกล่าวทำให้สมองส่วนที่ขาดเลือดหรือตกเลือดทำงานไม่ได้หรืออาจส่งผลทำให้เป็นอัมพาตครึ่งซีก (คู่มือแนวทางเวชปฏิบัติ(Clinical Practice Guideline) การดูแลผู้ป่วยระยะ ะกลาง(Intermediate Care) ด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ,2564)

4.3 การดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ หมายถึง วิธีการดูแลทางการแพทย์แผนไทย ควบคู่กับการแพทย์ทางเลือก การแพทย์แผนปัจจุบัน โดยในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง มีการจัดการอาการโดยการไม่ใช้ยา เช่น การนวดเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย การนวดกระตุ้นการกลืน/พูดไม่ชัด การนวดอัมพาตใบหน้า การกดจุดสะท้อนฝ่าเท้า เป็นต้น และการจัดการอาการโดยใช้สมุนไพรและตำรับยา เช่น ยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ ยาสามัญประจำบ้านแผนโบราณ ยาแผนไทยที่อยู่ในเภสัชตำรับของโรงพยาบาล ยาปรุงเฉพาะราย รวมถึงการใช้หลักโภชนศาสตร์ในภูมิปัญญาไทยกับการดูแลสุขภาพ องค์ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารเฉพาะโรค และการบริหารร่างกาย เช่น สมาธิบำบัด SKT ฤๅษีดัดตน โยคะ มณีเวช เป็นต้น

5. รูปแบบของหลักสูตร

- การอบรมเชิงปฏิบัติภาคทฤษฎี onsite และonline
 - การฝึกภาคสนาม onsite
- รวมทั้งสิ้น 90 ชั่วโมง

6. คุณสมบัติของผู้เข้าฝึกอบรม

แพทย์แผนไทยที่ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐและเอกชนและมีใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ด้านเวชกรรมไทย หรือใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลการฝึกอบรม

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

8. หน่วยงานที่รับรองการศึกษาต่อเนื่องของแพทย์แผนไทย

สภาการแพทย์แผนไทย

9. คุณสมบัติของหน่วยงานที่จัดการฝึกอบรม

หน่วยงานที่จัดการฝึกอบรมจะต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 9.1 ได้รับอนุมัติจากหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลการฝึกอบรม
- 9.2 มีศักยภาพในการจัดหาวิทยากรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหัวข้อที่กำหนดในหลักสูตร
- 9.3 มีความสามารถในการจัดหาแหล่งฝึกภาคสนาม

ข้อมูลเฉพาะหลักสูตร

10. วัตถุประสงค์

10.1 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Program Objectives)

- (1) มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง และมีความสามารถในการประเมินผลการให้การรักษาได้อย่างเหมาะสม
- (2) มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย และความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และบูรณาการในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความปลอดภัย
- (3) เพื่อให้แพทย์แผนไทยมีเจตคติที่ดีต่อการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ

10.2 ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program-level Learning Outcomes: PLOs)

เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมในหลักสูตรการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการแล้วผู้สำเร็จการฝึกอบรมจะสามารถนำทักษะและความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในหน่วยบริการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้มารับบริการ

ด้านความรู้

1. ความรู้ หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางแบบบูรณาการ (Integrative Intermediate care)
2. บทบาทหน้าที่ของแพทย์แผนไทยในการวางแผนการดูแลการประเณน การตรวจวินิจฉัยผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองทางการแพทย์แผนไทย
3. ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายเหตุผลทางวิชาการในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองได้ และสามารถให้ความรู้ แก่ผู้ป่วยและญาติได้อย่างเหมาะสม

ด้านทักษะ

1. สามารถตรวจวินิจฉัย ประเณนอาการ ผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองทางการแพทย์แผนไทย
2. การให้การรักษผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง ด้วยการใช้อยาสุนไพโร/ตำรับยา การแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการได้แก่ การนวด การบริหารร่างกาย และการดูแลด้วยโภชนศาสตร์ในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

ด้านเจตคติ

1. มีเจตคติที่ดีต่อการดูแลผู้ป่วยระยะกลางด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ
2. มีพฤติกรรมการณ์มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
3. มีความรับผิดชอบในการทำงานโดยการ พัฒนาตนเองและงานในความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง

ด้านการประยุกต์ใช้

1. สามารถนำความรู้ในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางแบบบูรณาการ มาประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้ป่วยสามารถให้การดูแลรักษาผู้ป่วย ด้วยความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยด้วยความมั่นใจ
2. สามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพอื่นได้ เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ป่วย

11. ระยะเวลาการจัดการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็น

11.1 ทฤษฎี : บรรยาย อภิปราย	รวมไม่น้อยกว่า	23	ชั่วโมง
11.2 ปฏิบัติ : ฝึกทักษะ ประยุกต์-ความรู้	รวมไม่น้อยกว่า	67	ชั่วโมง

12. คุณสมบัติของวิทยากร ต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านการแพทย์แผนไทย หรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 12.1 มีวุฒิการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ฝึกอบรม หรือ
- 12.2 มีประสบการณ์ในงานบริการในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองอย่างน้อย 1 ปี หรือ

12.3 มีประสบการณ์ในงานบริการในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอย่างน้อย 1 ปี

13. หลักสูตร การฝึกการอบรมจะต้องครอบคลุมสาระ และมีจำนวนชั่วโมงการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าที่กำหนด ดังนี้

13.1 หัวข้อที่ฝึกการอบรม

หมวดวิชาพื้นฐาน/ทั่วไป

<p>1. หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางแบบบูรณาการ (Integrative intermediate care)</p> <p>1.1 ความหมายของการดูแลผู้ป่วยระยะกลางสำหรับโรคหลอดเลือดสมอง</p> <p>1.2 พื้นฐาน และหลักการในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางสำหรับโรคหลอดเลือดสมอง</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง</p>
<p>2. การตรวจร่างกายและประเมินความสามารถผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง</p> <p>2.1 การตรวจร่างกายทางระบบประสาทเบื้องต้น</p> <p>2.2 การประเมินการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง</p> <p>2.3 การประเมินการกลืน</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมง</p>
<p>3. การดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง ตามแนวทางการแพทย์แผนปัจจุบัน</p> <p>3.1 อาการและอาการแสดงของโรคหลอดเลือดสมอง</p> <p>3.2 แนวทาง/วิธีการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองตามแนวทางแพทย์แผนปัจจุบันเบื้องต้น</p> <p>3.3 การจัดการภาวะกลืนลำบาก (Dysphagia)</p> <p>3.4 ภาวะแทรกซ้อนที่พบบ่อยในโรคหลอดเลือดสมองและการป้องกัน</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง</p>

หมวดวิชาเฉพาะ

<p>1. การแพทย์แผนไทยในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองแบบบูรณาการ</p> <p>1.1 บทบาทของแพทย์แผนไทยในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง</p> <p>1.2 ระบบบริการและระบบการส่งต่อผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง</p>
<p>2. การประเมินและการวินิจฉัยผู้ป่วยระยะกลางตามหลักการแพทย์แผนไทย</p> <p>2.1 โรคหลอดเลือดสมองตามหลักการแพทย์แผนไทย</p> <p>2.2 การซักประวัติ ตรวจร่างกายทางการแพทย์แผนไทย</p> <p>2.3 การวิเคราะห์ ประเมินอาการ และการวินิจฉัยทางการแพทย์แผนไทย</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง</p>

<p>3. สมุนไพร และตำรับยา ที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ</p> <p>3.1 ตำรับยาสมุนไพร ข้อห้ามข้อควรระวังในการใช้ยาสมุนไพร</p> <p>3.2 อันตรกิริยาระหว่างสมุนไพรและตำรับยากับยาแผนปัจจุบัน</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง</p>
<p>4. การดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ</p> <p>4.1 การนวดเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย</p> <p>4.2 การนวดกระตุ้นการกลืน/พูดไม่ชัด</p> <p>4.3 การนวดอัมพาตใบหน้า</p> <p>4.4 การกดจุดสะท้อนฝ่าเท้า</p> <p>4.5 การบริหารร่างกาย</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 26 ชั่วโมง</p>
<p>5. โภชนศาสตร์ในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยกับการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง</p> <p>5.1 หลักโภชนศาสตร์ในภูมิปัญญาไทยกับการดูแลสุขภาพ</p> <p>5.2 องค์ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง</p>
<p>6. การฝึกภาคสนาม</p> <p>6.1 การเก็บตัวอย่างกรณีศึกษาการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย</p> <p>6.2 การนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p>	<p>ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง</p>

13.2 คำอธิบายหัวข้อ สาระสำคัญ)

หมวดวิชาพื้นฐาน/ทั่วไป

1. หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง (Intermediate care in stroke patient)

ไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 0 ชม. ฝึกงาน 0 ชม.)

ศึกษาความหมายของการดูแลผู้ป่วยระยะกลาง สามารถเข้าใจหลักการของระบบบริการสุขภาพในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโดยแสดงถึงระยะเวลาที่ควรเริ่มการดูแลผู้ป่วยระยะกลาง กลุ่มผู้ป่วยระยะกลางที่ควรได้รับการดูแล ได้แก่ ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) และกระบวนการในการประสานงาน ประเมินและส่งต่อให้กับแพทย์

และทีมสหวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ป่วยหรือครอบครัวได้รับการดูแลอาการ หรือปัญหาสุขภาพที่พบในผู้ป่วยระยะกลางอย่างเหมาะสม

2. การตรวจร่างกายและประเมินความสามารถผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง

ไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 2 ชม. ปฏิบัติ 3 ชม. ดุงาน 0 ชม.)

ศึกษาและฝึกปฏิบัติการตรวจร่างกายทางระบบประสาทเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินกำลังกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหวของข้อ การประเมินอาการเกร็ง การประเมินการรับรู้ เป็นต้น และสามารถประเมินความสามารถผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง โดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น การประเมินการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน (Barthel Index, Activity of Daily Living : ADL) การประเมินภาวะกลืนลำบากเบื้องต้น

3. การดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง ตามแนวทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 3 ชม. ปฏิบัติ 0 ชม. ดุงาน 0 ชม.)

ศึกษาอาการและอาการแสดงที่พบบ่อยในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง เช่น อาการอ่อนแรง อาการเกร็ง ภาวะกลืนลำบาก พูดไม่ชัด ฯลฯ ทราบแนวทาง/วิธีการดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยระยะกลางตามแนวทางการแพทย์แผนปัจจุบันเบื้องต้น การจัดการภาวะกลืนลำบาก ข้อควรระวัง ภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงแนวทางการส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน

หมวดวิชาเฉพาะ

1. การแพทย์แผนไทยในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะกลางแบบบูรณาการ

ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 3 ชม. ปฏิบัติ 0 ชม. ดุงาน 0 ชม.)

บทบาทหน้าที่ ของแพทย์แผนไทย ในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโดยมุ่งเน้นกลุ่มผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง (Stroke) ระบบบริการและการบูรณาการร่วมกับทีมสหวิชาชีพ การวางแผน ประสานงาน การรักษา การติดตาม ประเมินผลการดูแลรักษา การให้คำปรึกษาและการแนะนำญาติในการดูแลต่อเนืองที่บ้าน และระบบการส่งต่อผู้ป่วยระยะกลางอย่างเหมาะสม

2. การประเมินและการวินิจฉัยผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองตามหลักการแพทย์แผนไทย

ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 3 ชม. ปฏิบัติ 3 ชม. ดุงาน 0 ชม.)

ศึกษาโรคหลอดเลือดสมองตามหลักการแพทย์แผนไทย หลักการและวิธีการประเมินการวินิจฉัยตามคัมภีร์ การแพทย์แผนไทย การซักประวัติและตรวจร่างกายทั่วไป การวิเคราะห์ทางการแพทย์แผนไทย การประเมินอาการและมูลเหตุลักษณะของธาตุ 4 (ดิน น้ำ ลม ไฟ) กำเริบ หย่อน พิการ

3. สมุนไพร และตำรับยา ที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ

ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 3 ชม. ปฏิบัติ 0 ชม. ฝึกงาน 0 ชม.)

ความรู้พื้นฐานหลักการดูแลผู้ป่วยระยะกลางด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการโดยการใช้สมุนไพร และตำรับยา ในการดูแลรักษาอาการ โดยพิจารณาถึงสมุฏฐานของผู้ป่วยแต่ละราย ที่ส่งผลต่อโรคและอาการของผู้ป่วย การตั้งตำรับยา การปรุงยาเฉพาะราย รวมถึงการศึกษาข้อบ่งใช้ ข้อห้าม ข้อควรระวังในการใช้สมุนไพรและตำรับยา เพื่อให้การรักษาไม่เกิดอาการไม่พึงประสงค์ต่อผู้ป่วย อันตรกิริยาระหว่างสมุนไพรและตำรับยากับยาแผนปัจจุบัน (Herb - Drug Interaction)

4. การดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ

ไม่น้อยกว่า 26 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 4 ชม. ปฏิบัติ 22 ชม. ฝึกงาน 0 ชม.)

หลักความรู้พื้นฐานด้านหัตถการทางการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง ได้แก่ การนวดเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย การนวดกระตุ้นการกลืน/พูดไม่ชัด การนวดอัมพาตใบหน้า การกดจุดสะท้อนฝ่าเท้า ข้อบ่งชี้ ข้อควรระวัง ข้อห้ามในการให้หัตถการดังกล่าว และการบริหารร่างกายที่เหมาะสม เช่น สมาธิบำบัด SKT ฤๅษีดัดตน โยคะ มณีเวช เป็นต้น

5. โภชนศาสตร์ในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยกับการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง

ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 3 ชม. ปฏิบัติ 3 ชม. ฝึกงาน 0 ชม.)

ศึกษาเกี่ยวกับหลักโภชนศาสตร์ในภูมิปัญญาไทยกับการดูแลสุขภาพ องค์ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหาร คุณประโยชน์ รสอาหารบอกสรรพคุณทางยา อาหารเฉพาะโรค สาธิตพร้อมฝึกปฏิบัติ

6. การฝึกภาคสนาม

ไม่น้อยกว่า 36 ชั่วโมง

(ทฤษฎี 0 ชม. ปฏิบัติ 36 ชม. ฝึกงาน 0 ชม.)

การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ได้รับ ไปฝึกปฏิบัติในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐและเอกชน การรวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษาการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย ไม่น้อยกว่า 1 ราย พร้อมทั้งจัดทำรายงาน และนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์

การประเมินผลและการสำเร็จการฝึกอบรม

เกณฑ์การประเมินที่ 1

ระยะเวลาการอบรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

เกณฑ์การประเมินที่ 2

การสอบทฤษฎี ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

การสอบปฏิบัติ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

การประเมินการฝึกภาคสนาม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

***จำเป็นต้องผ่านเกณฑ์การประเมินที่ 1 ก่อนจึงจะสามารถทำการประเมินขั้นถัดไปได้**

เกณฑ์หลักสูตรการดูแลผู้ป่วยระยะกลางด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ

กำหนดให้ต้องมีระยะเวลาการจัดการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง มีหัวข้อครอบคลุม 9 หัวข้อ โดยแบ่งเป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ภาคทฤษฎี ไม่น้อยกว่า 23 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ ไม่น้อยกว่า 67 ชั่วโมง ตัวอย่างที่แสดงต่อไปนี้เป็นารจัดอบรมช่วงเวลา 15 วัน รวมกิจกรรมใช้เวลา 90 ชั่วโมง ครอบคลุม 9 หัวข้อที่กำหนดดังนี้

หัวข้อฝึกอบรม กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้		บรรยาย	ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาดูงาน	ฝึกงาน	รวม
หมวดวิชาพื้นฐาน/ทั่วไป		7	3	0	0	10
1	หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางแบบบูรณาการ (Integrative intermediate care)	2	0	0	0	2
2	การตรวจร่างกายและประเมินความสามารถผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง	2	3	0	0	5
3	การดูแลฟื้นฟูผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง ตามแนวทางการแพทย์แผนปัจจุบัน	3	0	0	0	3
หมวดวิชาเฉพาะ		16	64	0	0	80
1	การแพทย์แผนไทยในการดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองระยะกลางแบบบูรณาการ	3	0	0	0	3
2	การประเมินและการวินิจฉัยผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองทางการแพทย์แผนไทย	3	3	0	0	6
3	สมุนไพร และตำรับยา ที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ	3	0	0	0	3
4	การดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมองด้วยการแพทย์แผนไทยแบบบูรณาการ	4	22	0	0	26
5	โภชนศาสตร์ในภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยกับการดูแลผู้ป่วยระยะกลางโรคหลอดเลือดสมอง	3	3	0	0	6
6	การฝึกภาคสนาม	0	36	0	0	36
รวมทั้งสิ้น		23	67	0	0	90